

Bane NOR SF
Postboks 4350
2308 HAMAR

Att.: Ella Melsom

Saksbehandler: Junaid Arshad, 22995927
Vår ref.: 25/4946-2
Deres ref.: 202513008-1
Dato: 21.08.2025

SJTs innspill til Bane NORs foreslåtte endringer i ytelsesordningen

Statens jernbanetilsyn (SJT) viser til høringsdokument av 12. august 2025 fra Bane NOR SF (Bane NOR) med forslag til endringer i ytelsesordningen for ruteplan R25, R26 og R27 gjeldende fra september 2025. Forslaget innebærer at godstransport blir mer likestilt med persontransport når det gjelder ytelser gjennom ordningen i forbindelse med forstyrrelser i togtrafikken.

Vi viser til at det er betydelige utfordringer med punktlighet, innstillinger og forstyrrelser i togtrafikken i Norge. SJT gjennomførte et tilsyn etter hendelsen med stans i togtrafikken i hele Norge første juledag 2024. I denne rapporten anbefalte vi at Bane NOR og togselskapene i fellesskap ser på ytelsesordningen, slik at den gir de rette incentivene for å unngå slike hendelser.

Vi er derfor positive til at Bane NOR videreutvikler ytelsesordningen, slik at den bedre ivaretar hensikten med ordningen. Formålet med ordningen er å oppmuntre jernbaneforetakene og Bane NOR som infrastrukturforvalter til å redusere forstyrrelsene til et minimum og forbedre jernbanenettets ytelse.

Våre kommentarer i dette brevet gjelder kun de konkrete forslagene i Bane NORs høring. Vi viser derfor også til vårt tidligere [innspill til revidert ytelsesordning av juni 2024](#) og oppfordrer Bane NOR til å vurdere nærmere om ytelsesordningen er i samsvar med kravene i jernbaneforskriften § 6-6.

Bane NOR foreslår økte satser for innstillinger av godstog

Bane NOR foreslår å øke satsene for innstilling av godstog, både for Bane NOR og for togselskaper, til samme nivå som for persontog. Bane NOR vil dermed utbetale 8 438 kr per innstilling forårsaket av "planlagt arbeid ikke ferdig i tide" og 6 038 kr for øvrige innstillinger til

togselskapene, opp fra henholdsvis 4 219 kr og 3 013 kr. Satsen for innstillinger forårsaket av godstog foreslår de å øke fra 3 616 kr til 7 394 kr.

Vi er positive til en økning i satsene fra dagens nivå for godstog. Dette vil gjennom økonomiske incentiver og økonomisk kompensasjon bidra til å motivere både infrastrukturforvalter og jernbaneforetakene til å redusere forstyrrelsene som de forårsaker på jernbanenettet. Bane NOR har imidlertid ikke redegjort for hvordan de har kommet frem til disse satsene i ytelsesordningen og de fremstår derfor å være fastsatt skjønnsmessig. Vi gjør derfor oppmerksom på at satsene i ytelsesordningen som utgangspunkt skal beregnes og avtales utfra de økonomiske konsekvensene for hver enkelt søker, se jernbaneforskriften § 6-6 (2).

Bane NOR foreslår å fjerne taket de har på utbetaling av kompensasjon til jernbaneforetakene

I høringen foreslår Bane NOR at jernbaneforetakene skal kunne bli kompensert utover tidligere angitt maksverdi på 100 prosent av fakturerte infrastrukturavgifter per måned for den minste pakken med tjenester.

SJT er kjent med at flere av jernbaneforetakene, især godsforetak innen kombi- og vognlast, har stramme driftsmarginer og dårlig lønnsomhet. Dermed vil fjerning av taket for utbetaling av eventuell kompensasjon gjøre dem i bedre stand til å opprettholde driften etter lengre innstillinger og forstyrrelser i togtrafikken.

Vi har merket oss at Bane NOR ikke foreslår å endre taket på ytelser fra jernbaneforetakene til Bane NOR i tilfeller hvor det er de som forårsaker forstyrrelsen i togtrafikken. Vi ser at dette kan være en hensiktsmessig tilnærming da det følger av jernbaneforskriften at ytelsesnivået ikke må bringe en transporttjenestes levedyktighet i fare, se jernbaneforskriften § 6-6 (2). Det er i dag mange jernbaneforetak som har utfordringer med lønnsomheten i driften sin.

Inkludere helinnstillinger for godstog på årsakskode 5

Innstillinger knyttet til årsakskode 5 "planlagt vedlikehold av infrastruktur" har tidligere blitt dekket av en egen ordning som gjelder alternativ transport og inngikk derfor ikke i ytelsesordningen. Denne ordningen gjaldt imidlertid bare persontogselskapene. Bane NOR foreslår i høringen å inkludere helinnstillinger med årsakskode 5 i ytelsesordningen for godstog og dermed kompensere disse foretakene for tog som Bane NOR innstiller på grunn av planlagt vedlikehold av infrastrukturen.

SJT mener det er positivt at kompensasjon for innstillinger knyttet til planlagt vedlikehold blir inkludert i ytelsesordningen for godstog. Innstillinger i togtrafikken som følge av planlagt anleggsarbeid kan påføre selskapene betydelige kostnader. Det følger også av vedlegg II. til jernbaneforskriften om prinsipper for ytelsesordningen at planlagt anleggsarbeid fra infrastrukturforvalter kan være en årsak som forsinkelser blir tilskrevet, se vedlegg II. bokstav c. punkt 3. Vi er imidlertid usikre på hvor treffsikkert og hensiktsmessig det er, slik Bane NOR foreslår, å avkorte kompensasjonen for slike forsinkelser med en faktor tilsvarende foretakenes gjennomsnittlige avbestillinger av ruteleier på hele jernbanenettet i perioden 2022-2024. Vi viser til at Bane NOR etter jernbaneforskriften § 6-7 kan bruke reservasjonsavgifter for å motvirke overbestilling av ruter. Bane NOR har heller ikke foreslått å inkludere delinnstillinger i ordningen

uten at det er nærmere begrunnet. Vi oppfordrer Bane NOR til å gjøre nærmere rede for sine vurderinger i den endelige beskrivelsen de lager om ytelsesordningen.

SJT har i dette innspillet kun sett på Bane NORs forslag om å inkludere kompensasjon for innstillinger på grunn av planlagt vedlikehold for godstog i ytelsesordningen. Vi har ikke tatt stilling til om dette også bør gjøres for innstillinger av persontog eller vurdert opp mot bestemmelsene i jernbaneforskriften ordningen med kompensasjon som er i avtalen om alternativ transport for persontogselskapene.

Avslutning

SJT er positive til at Bane NOR vil fortsette arbeidet med å revidere ytelsesordningen slik at den blir utformet i tråd med kravene angitt i jernbaneforskriften § 6-6 og vedlegg II.

Videre gjør vi oppmerksom på at dette innspillet ikke innebærer en klarering av, eller godkjenning av, innholdet i ytelsesordningen generelt. Det kan derfor på et senere tidspunkt bli aktuelt med tilsyn for å påse at ytelsesordningen er i tråd med kravene i jernbaneforskriften § 6-6 og vedlegg II enten etter en klage på ordningen eller om vi ønsker å se nærmere på den av eget initiativ.

Vi ber om å få tilsendt kopier av høringsinnspillene som Bane NOR mottar på høringsforslaget om endringer i ytelsesordningen.

Med hilsen

Mona Ljunggren

avdelingsdirektør, markedsovervåking

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur